

PÎRÎ REİS

YEDİ DENİZ

YENİDEN YAZAN
FARUK DUMAN

Can Yayınları

*Bu tanıtım kopyası
Can okurları için
özel olarak hazırlandı.*

Can Yayınları

Pîrî Reis
YEDİ DENİZ
ve acayip insanlara dair

Yeniden yazan
FARUK DUMAN

Pîri Reis, 1470 yılında, Gelibolu'da doğdu. Amcası ünlü denizci Kemal Reis'in yanında yetişti. 1487-93 yılları arasında Akdeniz'de korsanlık yaptı. Savaş gemisi kaptanı olarak Venedik seferinde büyük başarı kazandı. Amcasının ölümünden sonra Gelibolu'da bir süre sakin bir hayat yaşadı ve bu sırada, korsanlık yıllarında ele geçirdiği, Kristof Kolomb'un haritalarından yararlanarak bir dünya haritası çizdi. 1521'de tamamladığı *Kitab-ı Bahriye*'yi Kanunî Sultan Süleyman'a sundu. Osmanlı donanmasının komutanlığına getirildi ve çok başarılar kazandı. Başarılarını çekemeyen Basra Beylerbeyi Kubad Paşa tarafından, donanmayı Basra'da terk etmekle suçlandı ve Kahire'de 1554'te idam edildi.

Faruk Duman, 1974 yılında Ardahan'da doğdu. Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nden mezun oldu. Can Yayınları'nda editör. *Av Dönüşleri* ile 2000 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı.

CANCEP 15

Dizi Editörü: Celâl Üster
Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Dizgi: Serap Bertay
Düzelti: Fulya Tükel
Montaj: Mine Sarıkaya
Kapak Uygulama: Serap Bertay

Kapak Baskı: Şefik Matbaası
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

Birinci Basım: Eylül, 2005

ISBN 975-07-0484-3
© Faruk Duman, 2005
© Can Sanat Yayınları Ltd.Şti., 2005

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89
Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Pîrî Reis
YEDİ DENİZ
ve acayip insanlara dair

Yeniden yazan
FARUK DUMAN

CAN YAYINLARI

SUNU

Haritasıyla ünlü Pîrî Reis'in, denizcilere yardımcı olmak, onlara dünya üzerindeki denizler ve bunların kıyıları hakkında bilgiler vermek amacıyla yazdığı bir kitabı var: *Kitab-ı Bahriye*. *Kitab-ı Bahriye*'den alınmış bu bölümler, yalnızca bilgisi ve hüneriyle değil, hayal gücüyle de anılası bir insan yapıyor Pîrî Reis'i. Bu küçük kitabı oluşturabilmek için, *Kitab-ı Bahriye*'nin hazırlık sayfalarındaki manzum bölümden yararlandım. Burada Pîrî Reis iyi bir denizcinin bilmesi, uygulaması gerekenleri anlattıktan sonra, açık denizlerde ihtiyaç duyulacak harita, pusula gibi araçları açıklıyor. Bunların ne işe yaradığını, nasıl kul-

lanıldıklarını bir bir anlatıyor. Rüzgar, fırtına nedir, böyle havalarda gemiyi nasıl kullanmak gerekir, bunları öğretiyor. Daha sonra dünya denizleri hakkında bilgi veriyor. “Yedi tanedir deniz,” dedikten sonra bunlar tek tek ele alıyor. Kitabın bu bölümleri şiirle yazılmış; burada Piri Reis yalnızca bir denizci, bir coğrafya bilgini olarak değil, coşkulu bir anlatıcı olarak da çıkıyor karşımıza. Anlatacaklarını öylesine canlı bir biçimde anlatıyor ki, bunları okurken onu gözlerimin önünde canlandırmıştım; bir yükseltiye çıkmış durup dinlenmeden anlatıyordu.

Piri: Kayıp Denizler Üzerine Bir Anımsama'yı yazdığım sıralarda *Kitab-ı Bahriye*'yi yeni okumuştum. Zihnimde bir ‘ışaretler denizi’ olarak kalmıştı metin. Karanlık bir deniz, tuhaf adalar, görülmemiş insan ırkları, çift başlı yılanlar, çıplak kadınlar, ağızlarından ateş püskürten ejderhalarla sonsuz bir yolculuğa açılmış gemiler... Bütün bunlar birbirinin içine girmiş duruyordu masamda. Romanı işte bu karmaşadan çıkarmıştım. Ama *Kitab-ı Bahriye*'ye

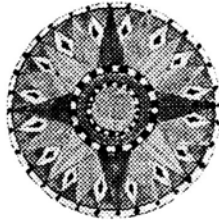
geri döndüğüm zaman anlattığım pek çok şeyin orada olmadığını gördüm. Pîrî Reis'in metni bende yeni bir yazıya dönüşmüştü. Bu, en azından benim için, *Bahriye*'nin yazınsal niteliğini gösteriyordu. Ama elbette bu başyapıtın bundan çok daha üstün vasıfları var. Bunları da en iyi tarihçiler ve coğrafya bilimiyle ilgilenen bilim adamları gösterebilir. Ben kitabın manzum bölümlerini –ama ancak bir kısmını– düzyazıya aktarırken onun söyleyişinin, söyleyişindeki uyumun ortaya çıkmasını sağlamaya çalıştım, bugün, bizim Türkçemizle okunsun istedim. Açıklamalar, dipnotlar, belki küçük bir sözlük; bunlar bu küçük kitapta yok. Belki bunlar yazının büyüsunü bozardı. Hem her açıklama bozmaz mı yazının büyüsunü?

Alt alta yazılmış kafiyeli satırları düzyazıya aktarırken bazı eklemeler ya da çıkarmalar yapmak zorunluluğu doğdu. Böylece bu biraz da *Bahriye*'nin benim gözümle okunuşuna dönüştü. Ama onun söyleyişindeki ahengi, belli belirsiz mizahı da korumaya çalıştım. Kitabı 'dünya üzerinde

bir nesne bırakmak' amacıyla yazdığını söyledikten sonra okurundan yalnızca bir hayır dua isteyen Piri Reis'e tüm okurlar adına seslenirim: Dualarımız seninle olsun!

Faruk Duman

BAŞLANGIÇ
Kılavuz Olsun Okura!

Herkesi denizden anlar sanma. Asıl deniz ehli, hürmet sahibidir. Deniz ilmini iyi bilir öylesi, mevsimleri de. Ayın gökte yürüyüşünü de bilir, kalplerin kapısını açmayı da. Başladığı her işi bitirir. İyilik yapar, adı iyi anılır her yerde. Hıristan uzak olur. Sen de bundan örnek al, kendini bil. Böylece her savaşı kazanırsın. Azim gerek denizciye.

Gitmeyen, gidenden öğrenmeli denizleri. Denizlerin İskender'i, Pîrîmiz Kemal Reis, bütün bu denizleri dolaşmıştı vaktiyle. İnsan sarrafı olmuştu zamanla. Onun için her işi tamama erdirirdi. Denizde bunca rahat olması, rahatlıkla gezmesi, bir bilene rastladığı zaman fikir danışmasından-

dı. İnsanların, bakmazdı parasına puluna. Ruhuna, asıl cevherlerine inerdi onların. Çünkü bir kişide cevher var ise, rast gider onun işi. Lafla denizci geçinir kimi; böylelerinin gemisi batacak yer arar. Rotasını başkasına çizdirir, gidip uluorta bir limana yanaşır. Utanır bir bilene sormaya, bu yüzden de hep böyle cahil kalır. Cahilde utanç ne gerek; kişi böyle geri kalır işte. Ama kendine sorarsan, “Dünya da benim,” der, “ahiret de.” İnsan kendisi için ne düşünürse, başkası için de aynısını düşünür.

Neyse, biz gelelim yine sözüme. Bir limana girdiğin zaman, ilk iş, rotanı pusulaya al. Hangi taş nerededir, bunları da bilmek gerek. Vardığın yere, unutursun sonra, bir nişan koy hemen. En iyisi yazmaktır, onun için ben gördüğümü hep yazdım. Yaza çize nice denizler gezdim. Hani bir yere yeniden gitmem gerekse, bilirdim nere sığıdır, nereleri mendirek.

Fırtına Nedir?

Fırtınanın çeşit çeşit ismi var. Bir kere ters rüzgârdır, çok sert eser. Yine yağmur rüzgârı da derler, kırbaç gibi vurup geçer insanın suratına. Dalgaları kabartır yay gibi, taşırır. İnsanın aklı şaşar. Dalgalar gemiyi döver, fırtına, atı istemediği yola sürer. Gemi böylece ya batar ya bir taş vurur. Allah kimsenin başına vermesin. Bu durumda ancak bir liman kurtarır gemiyi. Gemi limana yanaşınca, artık gemici rahat bir nefes alır, korsanlığa da tövbe eder. Fakat bu tövbeler ne yazık ki gelip geçici olur. Tövbe edeceksen önceden edeceksin.

Can Yayınları

*Bu tanıtım kopyası
Can okurları için
özel olarak hazırlandı.*

Can Yayınları

PİRİ REİS

YEDİ DENİZ

Ünlü Osmanlı denizcisi **Piri Reis**, haritasıyla olduğu kadar denizcileri bilgilendirmek amacıyla yazdığı *Kitab-ı Bahriye* adlı yapıtıyla da önemlidir. Piri, gezip gördüğü denizleri bir bir anlatırken, kitabının önsözü niteliğindeki manzumu bölümde, gemilerde kullanılan bir takım anaclarla rüzgâr, fırtına, sığ, derin gibi terimleri de şürlerle açıklamış ve denizcilere öğütler vermiştir. Faruk Duman, *Kitab-ı Bahriye*'nin bu manzumu bölümünün bir kısmını *Yedi Deniz* adıyla sadeleştirerek düzyazı buluşturuyor.

ISBN 9789750704840

www.canyayinlari.com